

Retningslinjer for forvaltning av forskningsdata ved Nord universitet

1. Mål og formål

Formålet med retningslinjene er å sikre god håndtering og deling av forskningsdata ved Nord universitet.

Nord universitet slutter seg til Kunnskapsdepartementet¹, Forskningsrådet² og EUs³ prinsipper for deling av forskningsdata – «Så åpne som mulig, så lukkede som nødvendig», «Åpen som standard» og «As open as possible, as closed as necessary». Hovedregelen er at alle forskningsdata skal gjøres åpent tilgjengelig. Unntak fra hovedregel finner sted når hensyn som sikkerhet, personsensitivitet, kommersielle eller juridiske forhold krever begrensning av tilgangen.

Nord universitet støtter FAIR-prinsippene for god datahåndtering⁴. De internasjonale FAIR-prinsippene er utarbeidet som et sett av retningslinjer for å tilrettelegge for videre bruk av forskningsdata. FAIR er et akronym for *findable, accessible, interoperable and reusable*. Forskningsdata skal med andre ord være av en kvalitet som gjør dem digitalt tilgjengelige, gjenfinnbare og gjenbrukbare. Videre ligger det i begrepet interoperable at både data og metadata skal kunne håndteres maskinelt og at man skal bruke konsistente vokabular.

2. Eierskap til forskningsdata

Nord universitet har som hovedregel eierskap til alle forskningsdata som blir generert av ansatte ved Nord universitet, i henhold til [Reglement for håndtering av immaterielle rettigheter ved Nord universitet](#). Dette gjelder også for phd-studenter og forskere ansatt i midlertidige stillinger.

Nord universitet har som hovedregel ikke eierskap til studenters forskningsdata, unntatt når studenten er ansatt ved Nord universitet (phd-studenter), eller når dette er spesifikt fastslått i avtale mellom studenten og universitetet. Dette gjelder også for utvekslingsstudenter og gjesteforskere.

Nord universitet skal som hovedregel ha tilgang til bruk av alle forskningsdata generert ved institusjonen.

I forskningsprosjekter som er delvis eller fullt finansiert av tredjepart, skal eierskap og rettigheter til bruk av data og forskningsresultater avtales.

¹ [Nasjonal strategi for tilgjengeliggjøring og deling av forskningsdata](#)

² [Tilgjengeliggjøring av forskningsdata](#)

³ [Guidelines to the rules on open access to scientific publications and open access to research data in Horizon 2020](#)

⁴ [The FAIR guiding principles for scientific data management and stewardship](#)

3. Definisjoner og avgrensninger

Prinsippene og retningslinjene i denne policyen gjelder for all forsknings utført av Nord universitets ansatte, samt i andre tilfeller dersom forskningen helt eller delvis er finansiert av Nord universitet og dette er avtalt.

Med *forskningsdata* menes alle registreringer, nedtegnelser og rapporteringer i form av tall, tekster, bilder og lyd som genereres eller oppstår underveis i forskning og som anses for å være vitenskapelige interessante og/eller som har vitenskapelig potensiale.

Med *forskningsprosjekt* menes et forskningsarbeid som utføres med vitenskapelig metodikk og med siktemål å frambringe ny kunnskap på et fagområde. Et forskningsprosjekt har ofte en avgrenset tids- og ressursramme, har en prosjektleder og et sett avgrensede deltakere. Forskningsprosjekter kan bestå av flere underprosjekter og ha ulike finansieringskilder.

Lagring og arkivering defineres som:

- *Lagring*; korttidslagring av data som er under bearbeidelse (arbeidsdata).
- *Arkivering*; langtidslagring av data som er ferdigstilte. Her skilles det mellom arkivering av sensitive data som skal være lukket (ref. unntak fra hovedregel, se over) og arkivering av data som skal gjøres åpent tilgjengelig.

Med *åpent tilgjengelige forskningsdata* menes data som gjøres åpent tilgjengelige for alle. Tilgangen skal være enkel, brukervennlig og internettbasert.

Metadata defineres her som data som definerer eller beskriver andre data.

4. Nord universitets ansvar

4.1 Nord universitet skal tilby sikre basistjenester for håndtering, lagring og arkivering av forskningsdata.

4.1.1 Basistjeneste skal enten ligge sentralt ved egen institusjon, eller i andre egnede kvalitetssikrede infrastrukturer for lagring og/eller arkivering av data.

4.1.2 Nord universitet skal gi ansatte opplæring og støtte til å benytte tjenestene.

4.2 Nord universitet skal tilby veiledning og støtte til utvikling av datahåndteringsplaner og rutiner for godkjenning av slike planer.

4.3 Nord universitet skal tilby arkiv- og publiseringsløsningen Nord Open Research Data for data som skal gjøres åpent tilgjengelig eller i annet pålitelig eksternt arkiv.

4.4 Nord universitet skal tilby opplæring og støtte til forskere slik at de kan arkivere og gjøre sine data åpent tilgjengelige i Nord Open Research Data eller i annet pålitelig eksternt arkiv.

4.5 All opplæring, støtte og veiledning Nord universitet tilbyr for forvaltning av forskningsdata skal etterstrebe beste praksis.

5. Retningslinjer

5.1 Prosjektleder er ansvarlig for prosjektets håndtering av forskningsdata.

5.1.1 For forskning som ikke er en del av et prosjekt, er den ansatte som utfører forskningen ansvarlig for at forskningsdata håndteres i henhold til retningslinjene.

5.2 Forskningsdata skal utstyres med en datahåndteringsplan (Data Management Plan, DMP).

5.2.1 Planen skal beskrive hvordan forskningsdata skal håndteres under og etter prosjektets varighet.

5.2.2 Planen skal utarbeides i en tidlig fase av prosjektet og senest innen seks måneder etter oppstart.

5.2.3 Datahåndteringsplan skal revideres ved behov i løpet av prosjektet.

5.3 Forskeren skal sørge for at forskningsdata lagres og arkiveres på en sikker måte.

5.3.1 Dataene skal enten lagres ved egen institusjon eller i andre egnede og pålitelige arkiver, som sikrer Nord universitet fortsatt tilgang til bruk av dataene.

5.3.2 Dataene skal lagres i minimum 10 år.

5.4 Forskeren skal som hovedregel gjøre forskningsdata åpent tilgjengelig for videre bruk for alle relevante brukere.

5.4.1 Unntak fra regelen

Det finnes flere utfordringer knyttet til det å gjøre enkelte datasett åpen tilgjengelig. Årsaker til å begrense tilgjengeligheten kan være:

- Sikkerhetshensyn: I tilfeller hvor tilgjengeliggjøring av dataene kan true enkeltmenneskers eller nasjonal sikkerhet, **skal** dataene ikke gjøres åpent tilgjengelig.

- Taushetsbelagt personopplysninger: I tilfeller hvor tilgjengeliggjøring av dataene er i strid med gjeldende regelverk for personvern, **skal** datasettene ikke gjøres åpent tilgjengelig.
- Andre juridiske forhold: I tilfeller hvor tilgjengeliggjøring av dataene strider med andre juridiske bestemmelser, **skal** datasettene ikke gjøres åpent tilgjengelige.
- Kommersielle forhold: Data som har kommersiell verdi og er generert i prosjekter med en bedrift, **kan** unntas fra det generelle prinsippet om åpen tilgang. I disse tilfellene anbefales det at dataene gjøres tilgjengelig etter en periode, forslagsvis etter 3 eller 5 år.
- Andre forhold: I tilfeller hvor tilgjengeliggjøring av data får store økonomiske eller praktiske konsekvenser for dem som har generert/samlet inn dataene, **kan** datasettene unntas fra det generelle prinsippet om åpen tilgang dersom det argumenteres tilfredsstillende for dette.

5.5 Forskningsdata skal gjøres tilgjengelig på et så tidlig tidspunkt som mulig.

- 5.5.1 Data som ligger til grunn for vitenskapelige artikler skal senest gjøres tilgjengelig ved publiseringstidspunktet.
- 5.5.2 Andre data som kan være av interesse for annen forskning, bør gjøres tilgjengelig innen rimelig tid, og aldri senere enn tre år etter endt prosjekt.

5.6 Forskningsdata skal utstyres med standardiserte metadata.

- 5.6.1 Metadata skal gjøre andre i stand til å søke etter og ta i bruk dataene
- 5.6.2 Metadataene skal følge internasjonale standarder der dette finnes
- 5.6.3 Forskningsdata som ikke kan gjøres åpent tilgjengelig skal også utstyres med metadata.

5.7 Forskningsdata skal utstyres med lisenser for tilgang, gjenbruk og videredistribusjon

- 5.7.1 Lisensene bør være internasjonalt anerkjente
- 5.7.2 Lisensene bør legge så få begrensninger som mulig på tilgang, gjenbruk og videredistribusjon av dataene, som for eksempel [Creative Commons-lisensene](#).

5.8 Studenter og deres veiledere skal sikre at forvaltning av forskningsdata er planlagt og dokumentert i begynnelsen av forskningsprosjektet i form av en datahåndteringsplan.

5.9 Veileder har hovedansvar for å sikre at forskningsdata finansiert av Nord universitet eller en tredjepart er overlevert til veileder når studenten avslutter studiet ved Nord universitet.

6. Tilknytting til andre retningslinjer, strategier og prosesser ved Nord universitet

Retningslinjer for håndtering av forskningsdata ved Nord universitet er knyttet til følgende øvrige retningslinjer og strategier:

- [Reglement for håndtering av immaterielle rettigheter ved Nord universitet](#)
- [Forskrift for graden philosophiae doctor \(ph.d.\) ved Nord universitet](#)
- [Forskrift om graden doctor philosophiae \(dr. philos\) ved Nord universitet](#)
- [Informasjonssikkerhet og forskningsdata](#)
- [Forskningsetiske retningslinjer for Nord universitet](#)
- [Kvalitetssikringssystem for etikk og personvern](#)
- [Ansvarsforhold i et forskningsprosjekt](#)
- [Open Access policy for Nord universitet](#)
- [Delstrategi digitalisering 2018](#)
- ++

Retningslinjene vil bli evaluert og oppdatert ved behov. Dette for å sikre at de til enhver tid er oppdatert basert på erfaringer, nye teknologiske løsninger og at de er i samsvar med endringer i nasjonale og internasjonale standarder og føringer.